Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

11. juuni 2020*

Eelotsusetaotlus – Kontsessioonilepingute sõlmimise menetlus – Direktiiv 2014/23/EL – Artikli 38 lõige 9 – Parandusmeetmete kord, mille eesmärk on tõendada ettevõtja, kellele kohaldatakse mõnd kõrvaldamise alust, usaldusväärsuse taastamist – Liikmesriigi õigusnormid, mis keelavad ettevõtjatel, kellele kohaldatakse mõnd kohustuslikku kõrvaldamise alust, osaleda viie aasta jooksul kontsessioonilepingute sõlmimise menetlustes – Selliste ettevõtjate jaoks igasuguste võimaluste välistamine esitada tõendeid võetud parandusmeetmete kohta

Kohtuasjas C-472/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Conseil d'État (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 14. juuni 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. juunil 2019, menetluses

Vert Marine SAS

versus

Premier ministre,

Ministre de l'Économie et des Finances,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president S. Rodin, kohtunikud D. Šváby (ettekandja) ja N. Piçarra,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: ametnik V. Giacobbo-Peyronnel,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Vert Marine SAS, esindaja: F. Dereux, advokaat,

– Prantsuse valitsus, esindajad: P. Dodeller, A.-L. Desjonquères ja C. Mosser,

– Kreeka valitsus, esindajad: A. Dimitrakopoulou, D. Tsagkaraki ja L. Kotroni,

– Euroopa Komisjon, esindajad: J.-F. Brakeland, P. Ondrůšek ja L. Haasbeek,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta (ELT 2014, L 94, lk 1) artikli 38 lõigete 9 ja 10 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Vert Marine SAS ning teiselt poolt Premier ministre'i (peaminister) ja Ministre de l'Économie et des Finances'i (majandus- ja rahandusminister, Prantsusmaa) vahelises kohtuvaidluses selle äriühingu esitatud nõude osas tühistada kontsessioonilepinguid käsitleva 1. veebruari 2016. aasta dekreedi nr 2016-86 (*JORF*, 2.2.2016, tekst nr 20) teatavad sätted.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 2014/23 põhjendus 71 on sõnastatud järgmiselt:

„Siiski tuleks võimaldada ettevõtjatele vastavusmeetmete võtmist kuriteo või väärteo tagajärgede heastamiseks ning edasiste rikkumiste tõhusaks ärahoidmiseks. Sellised meetmed võivad seisneda eelkõige personali- ja organisatsioonilistes meetmetes, nagu igasuguste suhete lõpetamine väärteos osalenud isikute või organisatsioonidega, sobivad personali ümberkorraldamise meetmed, aruandlus- ja kontrollisüsteemide rakendamine, sisekontrolliüksuse loomine nõuetele vastavuse jälgimiseks ning organisatsioonisiseste vastutus- ja hüvitamiseeskirjade vastuvõtmine. Kui sellised meetmed pakuvad piisavaid tagatisi, ei tohiks kõnealust ettevõtjat enam eespool kirjeldatud põhjustel menetlusest kõrvaldada. Ettevõtjatel peaks olema võimalus taotleda kontsessiooni andmise menetluses võimalikuks osalemiseks võetud meetmete läbivaatamist. Selle võimaluse kohaldamiseks täpsete materiaal- ja menetlusõiguse normide sätestamine peaks olema liikmesriikide ülesanne. Eelkõige peaks liikmesriikidel olema vabadus otsustada, kas lubada asjakohased hindamised teha konkreetsetel avaliku sektori või võrgustiku sektori hankijatel või usaldada see ülesanne teistele ametiasutustele kas keskvalitsuse tasandil või sellest madalamal tasandil."

4 Selle direktiivi artikli 38 lõigetes 4, 9 ja 10 on sätestatud järgmist:

„4. Avaliku sektori hankija või artikli 7 lõike 1 punktis a osutatud võrgustiku sektori hankija kõrvaldab ettevõtja kontsessiooni andmise menetlusest, kui ta on kindlaks teinud, et kõnealuse ettevõtja suhtes on langetatud lõplik süüdimõistev kohtuotsus ühel järgmistest põhjustest:

a) osalemine nõukogu [24. oktoobri 2008. aasta] raamotsuse 2008/841/JSK [organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT 2008, L 300, lk 42)] artiklis 2 kindlaks määratud kuritegelikku ühendusse kuulumisega seotud süütegudes;

b) Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastu võitlemise konventsiooni [(EÜT 1997, C 195, lk 1; ELT eriväljaanne 19/08, lk 136)] artiklis 3 ning nõukogu [22. juuli 2003. aasta] raamotsuse 2003/568/JSK [korruptsioonivastase võitluse kohta erasektoris (ELT 2003, L 192, lk 54; ELT eriväljaanne 19/06, lk 182)] artikli 2 lõikes 1 määratletud korruptsioon ning avaliku sektori või võrgustiku sektori hankija või ettevõtja siseriiklikus õiguses määratletud korruptsioon;

c) pettus Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse konventsiooni [(EÜT 1995, C 316, lk 48; ELT eriväljaanne 19/08, lk 57)] artikli 1 tähenduses;

d) terroriakti toimepanek või terroristliku tegevusega seotud õigusrikkumised, mis on määratletud nõukogu [13. juuni 2002. aasta] raamotsuse 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta [(EÜT 2002, L 164, lk 3; ELT eriväljaanne 19/06, lk 18)] artiklites 1 ja 3, või kõnealuse raamotsuse artiklis 4 osutatud õigusrikkumisele kihutamine, sellele kaasaaitamine ning selle katse;

e) rahapesu või terrorismi rahastamine, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu [26. oktoobri 2005. aasta] direktiivi 2005/60/EÜ[, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist (ELT 2005, L 309, lk 15)] artiklis 1;

f) laste tööjõu kasutamine ja muud inimkaubanduse vormid, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu [5. aprilli 2011. aasta] direktiivi 2011/36/EL[, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK (ELT 2011, L 101, lk 1)] artiklis 2.

[…]

9. Iga ettevõtja, kes on mõnes lõigetes 4 ja 7 osutatud olukorras, võib esitada tõendeid selle kohta, et tema võetud meetmed on piisavad tõendamaks tema usaldusväärsust, olenemata vastava kõrvaldamise aluse olemasolust. Kui selliseid tõendeid peetakse piisavateks, siis asjaomast ettevõtjat menetlusest ei kõrvaldata.

Selleks peab ettevõtja tõendama, et on maksnud või võtnud kohustuse maksta hüvitist kuriteo või väärteoga põhjustatud mis tahes kahju eest, selgitanud põhjalikult asjaolusid, tehes uurimisorganitega aktiivset koostööd, ning võtnud konkreetseid tehnilisi ning organisatsiooni ja töötajatega seotud meetmeid, mis võimaldavad vältida edasisi kuritegusid või väärtegusid. Ettevõtja võetud meetmete hindamisel võetakse arvesse kuriteo või väärteo raskust ja konkreetseid asjaolusid. Kui meetmeid peetakse ebapiisavaks, saadetakse ettevõtjale sellise otsuse põhjendus.

Ettevõtjal, kes on lõpliku otsusega hanke- või kontsessiooni andmise menetluses osalemisest kõrvaldatud, ei ole õigust selle otsusega määratud kõrvaldamise perioodil kasutada käesolevas lõikes kirjeldatud võimalust nendes liikmesriikides, kus kõnealune otsus kehtib.

10. Liikmesriigid kehtestavad õigus- ja haldusnormidega käesoleva artikli rakendamise tingimused, võttes arvesse liidu õigust. Eelkõige määravad nad kindlaks kõrvaldamise perioodi maksimaalse pikkuse, kui ettevõtja ei ole võtnud lõikes 9 nimetatud meetmeid oma usaldusväärsuse tõendamiseks. Kui kõrvaldamise perioodi ei ole lõplikus otsuses kehtestatud, ei tohi see periood olla pikem kui viis aastat alates süüdimõistva kohtuotsuse tegemise kuupäevast lõikes 4 osutatud juhtumite puhul ning kolm aastat alates asjaomase sündmuse toimumise kuupäevast lõikes 7 osutatud juhtumite puhul.“

5 Nimetatud direktiivi artikkel 51 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 18. aprilliks 2016. Nad edastavad nimetatud normide teksti komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende normide ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende vastu võetud põhiliste siseriiklike normide teksti.“

Prantsuse õigus

6 Kontsessioonilepinguid käsitleva 29. jaanuari 2016. aasta määruse nr 2016-65 (*JORF*, 30.1.2016, tekst nr 66) artiklis 39 oli sätestatud järgmist:

„Kontsessioonilepingute sõlmimise menetlusest kõrvaldatakse:

1. Isikud, kes on lõplikult süüdi mõistetud karistusseadustiku (code pénal) artiklites 222-34–222-40, 313-1, 313-3, 314-1, 324-1, 324-5, 324-6, 421-1–421-2-4, 421-5, 432-10, 432-11, 432-12 à 432-16, 433-1, 433-2, 434-9, 434-9-1, 435-3, 435-4, 435-9, 435-10, 441-1–441-7, 441-9, 445-1–445-2-1 või 450-1, üldise maksuseadustiku (code général des impôts) artiklites 1741–1743, 1746 või 1747 ja kontsessioonilepingute puhul, mis ei ole kaitse- või julgeolekualased kontsessioonilepingud, karistusseadustiku artiklites 225-4-1 ja 225-4-7 nimetatud süüteo eest või selliste süütegude varjamise eest, samuti Euroopa Liidu mõne muu liikmesriigi õiguses sätestatud samaväärsete süütegude eest. […]

[…]

Käesoleva punkti 1 alusel kõrvaldaks isik kontsessioonilepingute sõlmimise menetlusest viieks aastaks alates süüdimõistva otsuse kuulutamisest;

[…]“.

7 Dekreedi nr 2016-86 artikkel 19 oli sõnastatud järgmiselt:

„I. – Taotleja esitab oma taotluse toetuseks ausõnalise kinnituse, et:

1) tema puhul ei esine ühtegi eespool viidatud 29. jaanuari 2016. aasta määruse artiklites 39, 40 ja 42 ette nähtud kontsessioonilepingute sõlmimise menetlusest osalemisest kõrvaldamise alust;

2) tema seisundit ja pädevust käsitlevad andmed ja dokumendid, mida nõutakse 29. jaanuari määruse artikli 45 kohaselt ning vastavalt artiklites 20 ja 21 sätestatud tingimustele, on õiged.

II. – Taotleja esitab kõik dokumendid, mis tõendavad, et tema puhul ei esine ükski eespool viidatud 29. jaanuari 2016. aasta määruse artiklites 39, 40 ja 42 ette nähtud kontsessioonilepingute sõlmimise menetlusest kõrvaldamise alus.

[…]“.

8 Dekreedi artiklis 23 oli ette nähtud järgmist:

„I. – Enne taotluste läbivaatamist võib kontsessiooni andev asutus, kes tuvastab, et dokumendid või teave, mille esitamine on artiklite 19, 20 ja 21 kohaselt kohustuslik, nõuda asjaomastelt taotlejatelt ettenähtud tähtaja jooksul nende dokumentide täiendamist. Ta teavitab teisi taotlejaid käesoleva sätte kohaldamisest.

II. – […] Samuti kõrvaldatakse vastuvõetamatud taotlused. Taotlus, mille on esitanud taotleja, kes ei saa hankemenetluses osaleda eespool nimetatud määruse [nr 2016-65] artiklite 39, 40, 42 ja 44 alusel või kellel puudub sama määruse artikli 45 kohaselt nõutav seisund või pädevus, on vastuvõetamatu.“

9 Kõik eespool viidatud määruse nr 2016-65 ja dekreedi nr 2016-86 sätted tunnistati kehtetuks 1. aprillil 2019 ja võeti sisuliselt üle vastavalt riigihangete seadustiku (code de la commande publique) artiklisse L. 3123-1 ja artiklitesse R. 3123-1–R. 3123-21.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 Vert Marine, äriühing, kes tegeleb spordi- ja vaba aja veetmise rajatiste volitatud haldamisega ja kelle tegevuse oluline osa seisneb riigiasutustega sõlmitud kontsessioonilepingute täitmises, pöördus Conseil d'État' poole (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), vaidlustades selle, et peaminister jättis vaikimisi rahuldamata tema taotluse tunnistada kehtetuks dekreedi nr 2016-86 artiklid 19 ja 23.

11 Ta väidab seoses sellega eelkõige, et need sätted ei ole kooskõlas direktiivi 2014/23 artikliga 38, kuna need ei anna ettevõtjatele, kes on seaduse alusel kõrvaldatud kontsessioonilepingute sõlmimise menetlustes osalemisest seetõttu, et nad on lõplikult süüdi mõistetud mõne määruse nr 2016-65 artikli 39 lõikes 1 nimetatud raske süüteo eest, võimalust tõendada, et nad on võtnud parandusmeetmeid, mis võimaldavad tõendada nende usaldusväärsuse taastamist, vaatamata sellele süüdimõistmisele. Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et määruse nr 2016-65 artikli 39 lõikes 1 nimetatud süüteod vastavad sisuliselt direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikes 4 nimetatud süütegudele.

12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib seoses sellega teada, kas sellised liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt ettevõtjale ei anta võimalust esitada selliseid tõendeid, kui ta on kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses osalemisest seaduse alusel kõrvaldatud pärast seda, kui ta on lõplikult süüdi mõistetud eriti rasketes süütegudes, mille vastu seadusandja on soovinud võidelda, et tagada riigihangete eetilisuse eesmärgil taotlejate eeskujulikkus, on vastuolus direktiivi 2014/23 artikli 38 lõigetega 9 ja 10.

13 Lisaks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas juhul, kui ettevõtja võetud parandusmeetmete sobivuse kontrollimise saab panna kohtutele, saab mitut liikmesriigi õiguses ette nähtud kohtulikku meedet, nimelt karistusandmete kustutamine, kohtulik rehabiliteerimine ja erand karistusandmete märkimisest karistusregistri teise ossa, lugeda vastavaks direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikes 9 kehtestatud parandusmeetmete korrale.

14 Neil asjaoludel otsustas Conseil d'État' (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi [2014/23] tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui liikmesriigi õigusnormid ei anna riigihangete eetilisuse tagamiseks ettevõtjale, kes on lõpliku kohtuotsusega süüdi mõistetud eriti raskes süüteos ja kellele seetõttu kohaldatakse viie aasta pikkust kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses osalemise keeldu, võimalust esitada tõendeid selle kohta, et tema võetud meetmed on piisavad tõendamaks tema usaldusväärsust, olgugi et esineb see kõrvaldamise alus?

2. Kui direktiiv [2014/23] lubab liikmesriikidel anda ülesande hinnata ettevõtjate poolt usaldusväärsuse taastamiseks võetud meetmeid muule ametiasutusele kui asjaomane hankija, siis kas see lubab usaldada selle menetluse kohtuasutustele? Jaatava vastuse korral, kas selliseid vahendeid nagu Prantsuse õiguses eksisteerivad karistusandmete kustutamine, kohtulik rehabiliteerimine ja erand karistusandmete märkimisest karistusregistri teise ossa võib samastada usaldusväärsuse taastamise meetmetega direktiivi tähenduses?"

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

15 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikeid 9 ja 10 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis ei anna ettevõtjale, kes on lõplikult süüdi mõistetud mõnes selle direktiivi artikli 38 lõikes 4 nimetatud süüteos ja kelle suhtes kehtib sel põhjusel seadusest tulenev keeld osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses, võimalust esitada tõendeid selle kohta, et ta on võtnud oma usaldusväärsuse taastamiseks parandusmeetmeid.

16 Sellega seoses tuleb korrata, et direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 esimese lõigu kohaselt võib iga ettevõtja, kes on mõnes selle artikli lõikes 4 osutatud olukorras, esitada tõendeid selle kohta, et tema võetud meetmed on piisavad tõendamaks tema usaldusväärsust, olenemata vastava kõrvaldamise aluse olemasolust, ja kui neid tõendeid peetakse piisavaks, siis ei kõrvaldata teda menetlusest. Selle sättega kehtestatakse seega parandusmeetmete mehhanism *(self-cleaning)* (vt analoogia alusel Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 94, lk 65) artikli 57 lõike 6 kohta, mis vastab direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikele 9, 30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Tim, C-395/18, EU:C:2020:58, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

17 Direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 esimese lõigu sõnastusest tuleneb, et nähes ette, et iga ettevõtja võib esitada tõendeid võetud parandusmeetmete kohta, annab see säte ettevõtjatele õiguse, mille liikmesriigid peavad selle direktiivi ülevõtmisel tagama, järgides viimases sätestatud tingimusi.

18 Direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 kolmandas lõigus on siiski ette nähtud, et ettevõtjal, kes on lõpliku otsusega hanke- või kontsessiooni andmise menetlusest kõrvaldatud, ei ole õigust selle otsusega määratud kõrvaldamise perioodil kasutada võimalust esitada tõendeid nendes liikmesriikides, kus kõnealune otsus kehtib. Seega on see ainus juhtum, kui ettevõtja ei saa kasutada direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 esimeses lõigus antud õigust.

19 Seoses sellega ei saa direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 kolmanda lõigu tähenduses lõpliku otsusega kõrvaldamist samastada selliste riigisiseste õigusnormide nagu määruse nr 2016-65 artikli 39 lõike 1 alusel kõrvaldamisega, mis on automaatselt ette nähtud iga ettevõtja suhtes, kes on jõustunud kohtuotsusega süüdi mõistetud mõne direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikes 4 nimetatud süüteo eest.

20 Direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 kolmanda lõigu sõnastusest nähtub nimelt ühemõtteliselt, et hankemenetlusest kõrvaldamine ise peab tulenema otseselt konkreetset ettevõtjat puudutavast lõplikust kohtuotsusest, mitte üksnes asjaolust, et lõplik kohtuotsus on tehtud mõnel direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikes 4 loetletud põhjusel.

21 Seega nähtub direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 sõnastusest, et ettevõtja võib oma usaldusväärsuse tõendamiseks võetud parandusmeetmeid tõendada, vaatamata sellele, et tema puhul esineb mõni direktiivi 2014/23 artikli 38 lõigetes 4 ja 7 nimetatud kõrvaldamise alus, nagu süüdimõistmine lõpliku kohtuotsusega mõnel direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 4 punktides a–f loetletud põhjusel, välja arvatud selle sätte kolmandas lõigus nimetatud juhud.

22 Seda tõlgendust kinnitab direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikega 9 taotletav eesmärk. Nimelt, lisaks sellele, et on ette nähtud, et igal ettevõtjal peab olema võimalus esitada tõendeid võetud parandusmeetmete kohta, on selle sätte eesmärk rõhutada ettevõtja usaldusväärsuse tähtsust (vt analoogia alusel 30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Tim, C-395/18, EU:C:2020:58, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika) ning tagada seeläbi, nagu Kreeka valitsus oma kirjalikes seisukohtades märkis,

ettevõtjate objektiivne hindamine ja tõhus konkurents. See eesmärk oleks aga ohus, kui liikmesriikidel oleks lubatud piirata lisaks direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 kolmandas lõigus ette nähtud juhule ettevõtjate õigust esitada tõendeid võetud parandusmeetmete kohta.

23 Lisaks ei lükka seda tõlgendust ümber ka asjaolu, et liikmesriigid peavad vastavalt direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikele 10 kehtestama selle artikli kohaldamise tingimused ning seega on neil selles osas selge kaalutlusõigus (vt analoogia alusel 30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Tim, C-395/18, EU:C:2020:58, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Nimelt eeldab väljend „kohaldamise tingimused“, et liikmesriigid tagavad direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 esimese lõiguga antud õiguse olemasolu ja võimaluse seda õigust kasutada, sest vastasel korral võiksid liikmesriigid – nagu komisjon oma kirjalikes seisukohtades märkis – muuta selle õiguse kohaldamise nende tingimuste kindlaksmääramisel sisutühjaks. Sellist tõlgendust kinnitab ka direktiivi 2014/23 põhjendus 71, millest nähtub, et liikmesriikidele on antud üksnes pädevus määrata kindlaks menetluslikud ja materiaalsed tingimused nimetatud õiguse kasutamise piiritlemiseks.

25 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2014/23 artikli 38 lõiget 9 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis ei anna ettevõtjale, kes on lõplikult süüdi mõistetud mõnes selle direktiivi artikli 38 lõikes 4 nimetatud süüteos ja kelle suhtes kehtib sel põhjusel seadusest tulenev keeld osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses, võimalust esitada tõendeid selle kohta, et ta on võtnud oma usaldusväärsuse taastamiseks parandusmeetmeid.

Teine küsimus

26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teise küsimusega sisuliselt teada, kas direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikeid 9 ja 10 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui ettevõtja võetud parandusmeetmete sobivuse kontrollimine on pandud kohtutele, ning kui vastus on jaatav, siis kas selle direktiivi artikli 38 lõiget 9 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis võimaldavad kohtuasutustel jätta pärast isiku suhtes kriminaalasjas tehtud süüdimõistva otsuse tegemist kohaldamata seadusest tuleneva keelu osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetlustes või jätta karistusandmed karistusregistrisse kandmata.

27 Teise küsimuse esimese osa kohta tuleb märkida, et direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 kolme lõigu sõnastusest ei nähtu, milline asutus peab hindama ettevõtja viidatud parandusmeetmete sobivust. Neil asjaoludel peavad liikmesriigid selle sätte kohaldamise tingimuste kindlaksmääramisel selle direktiivi artikli 38 lõike 10 alusel oma riigisisestes õigusnormides täpsustama, kes on pädev seda hindama, mistõttu ettevõtja saaks talle nimetatud direktiivi artikli 38 lõike 9 esimese lõiguga antud õigust tõhusalt teostada.

28 Seda tõlgendust kinnitab direktiivi 2014/23 põhjendus 71, milles on märgitud, et liikmesriikidel peab direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 kohaldamisega seotud menetluslike ja sisuliste tingimuste kindlaksmääramisel olema vabadus otsustada, kas lubada asjakohased hindamised teha konkreetsetel avaliku sektori või võrgustiku sektori hankijatel või usaldada see ülesanne teistele ametiasutustele kas keskvalitsuse tasandil või sellest madalamal tasandil.

29 Sellest põhjendusest nähtub, et liidu seadusandja soovis jätta liikmesriikidele ulatusliku kaalutlusruumi nende asutuste määratlemisel, kelle ülesanne on hinnata parandusmeetmete sobivust. Selles osas tuleneb tekstiosast „teistele ametiasutustele keskvalitsuse tasandil või sellest madalamal tasandil“, et liikmesriigid võivad anda selle hindamisülesande muudele asutustele kui hankijad või võrgustiku sektori hankijad.

30 See kehtib *a fortiori*, kuna sarnaselt sellele, mida väidavad Prantsuse ja Kreeka valitsus ning komisjon oma kirjalikes seisukohtades, on kohtuasutustel juba oma määratlusest tulenevalt võimalik hinnata parandusmeetmete sobivust objektiivselt ja sõltumatult ning analüüsida sellega seoses direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 teise lõigu esimeses lauses nimetatud tõendeid vastavalt selle sätte teises ja kolmandas lauses ette nähtud nõuetele.

31 Samas on oluline, nagu märkis ka komisjon oma kirjalikes seisukohtades, et kui liikmesriik kavatseb panna sellise hindamisülesande kohtutele, siis järgiks selleks kehtestatud riigisisene kord kõiki direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikes 9 sätestatud nõudeid ning kohaldatav menetlus oleks kooskõlas kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses ette nähtud tähtaegadega. Vastupidisel juhul ja eelkõige juhul, kui kohtul ei ole õigust üksikasjalikult hinnata tõendeid, mida on nõutud direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 teises lõigus, või kui tal ei ole võimalik teha lõplikku otsust enne hankemenetluse lõppu, muutuks selle sätte esimeses lõigus ettevõtjale antud õigus sisutühjaks.

32 Teise küsimuse teise osa kohta tuleb korrata, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei ole Euroopa Kohus ELTL artikli 267 alusel algatatud menetluses pädev otsustama, kas liikmesriigi õigusnormid on liidu õigusega kooskõlas. Samas on Euroopa Kohus pädev andma liikmesriigi kohtule kõik liidu õigusest tulenevad tõlgendusjuhised, mille alusel on liikmesriigi kohtul võimalik hinnata liikmesriigi õigusnormide kooskõla liidu õigusega (25. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Sciotto, C-331/17, EU:C:2018:859, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

33 Sellega seoses on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kontrollida, kas sellised kohtulikud menetlused nagu karistusandmete kustutamine, kohtulik rehabiliteerimine ja erand karistusandmete märkimisest karistusregistri teise ossa vastavad tõepoolest kehtestatud tingimustele ja direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikes 9 sätestatud parandusmeetmete korraga taotletavale eesmärgile.

34 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab eelkõige kindlaks tegema, kas sellised menetlused võimaldavad esiteks asjaomastel ettevõtjatel esitada pädevatele kohtuasutustele tõendeid direktiivi 2014/23 artikli 38 lõike 9 teise lõigu esimeses lauses nimetatud parandusmeetmete kohta, ja teiseks võimaldavad neil kohtuasutustel hinnata nende meetmete sobivust selle sätte teises lauses ette nähtud viisil, ning otsustada seega, kas ettevõtja usaldusväärsus on asjaomaste meetmete tagajärjel taastatud, ja otsustada karistusandmete kustutamine, kohtulik rehabiliteerimine või erandi tegemine karistusandmete märkimisest karistusregistri teise ossa.

35 Sellega seoses tuleb täpsustada, et juhul, kui karistusandmete kustutamise, kohtuliku rehabiliteerimise ja erandi tegemise karistusandmete märkimisest karistusregistri teise ossa saaks otsustada ilma, et pädev kohus peaks hindama võetud parandusmeetmete sobivust, ning asjaomased ettevõtjad võiksid seega osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetlustes, jättes esitamata tõendid nende meetmete kohta, mida Vert Marine ja komisjon oma kirjalikes seisukohtades väidavad, ei saa selliseid kohtumenetlusi lugeda olevaks kooskõlas taotletava eesmärgiga ja direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikes 9 ette nähtud parandusmeetmete süsteemis kehtestatud tingimustega, kuivõrd esiteks ei anna need hankijale mingeid tagatisi selle kohta, et ettevõtja usaldusväärsus on taastunud, ja kuivõrd teiseks võimaldavad need võimalikel mitteusaldusväärsetel ettevõtjatel kontsessioonilepingute sõlmimise menetlustes osaleda.

36 Lisaks peab eelotsusetaotluse esitanud kohus veenduma, et liikmesriigi õiguses ette nähtud kohtumenetlused suudavad tagada ettevõtjale, kes soovib osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses, õigel ajal võimaluse esitada tõendeid võetud parandusmeetmete kohta. Nimelt muutuks direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikes 9 ette nähtud õigus sisutühjaks, kui ettevõtja ei saaks neid menetlusi enne hankemenetluse lõppu tõhusalt kasutada.

37 Nii Vert Marine kui ka komisjon väidavad oma kirjalikes seisukohtades, et lisaks asjaolule, et kohtulik rehabiliteerimine ei vasta käesoleva kohtuotsuse punktis 34 nimetatud tingimusele, saab seda taotleda alles pärast teatava tähtaja möödumist, mis varieerub ajavahemikus kaks kuni viis aastat, mistõttu

asjaomastel ettevõtjatel ei ole enne selle tähtaja möödumist seda rehabiliteerimist võimalik taotleda. Seda asjaolu peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus ning tema ülesanne on ka kontrollida, kas kohtuliku rehabiliteerimise ja karistusregistri teise ossa karistusandmete märkimisest erandi tegemise menetlustes ette nähtud tähtajad on kooskõlas kontsessioonilepingute sõlmimise menetluste tähtaegadega.

38 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikeid 9 ja 10 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui ettevõtja võetud parandusmeetmete sobivuse kontrollimine on pandud kohtutele, tingimusel et selleks kehtestatud riigisisene kord vastab kõigile selle direktiivi artikli 38 lõikes 9 sätestatud nõuetele, ja kui kohaldatav menetlus on kooskõlas kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses ette nähtud tähtaegadega. Lisaks tuleb direktiivi 2014/23 artikli 38 lõiget 9 tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis võimaldavad kohtuasutustel jätta pärast isiku suhtes kriminaalasjas tehtud süüdimõistva otsuse tegemist kohaldamata seadusest tuleneva keelu osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetlustes, kustutada sellise keelu või jätta karistusandmed karistusregistrisse kandmata, tingimusel, et sellised kohtulikud menetlused vastavad tõepoolest selle korraga taotletavale eesmärgile ning eelkõige võimaldavad seega, et selle ettevõtja jaoks, kes soovib osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses, kaotatakse mõistliku aja jooksul tema suhtes kehtiv keeld, võttes arvesse ainuüksi selle ettevõtja viidatud parandusmeetmete sobivust, mida pädev kohus on hinnanud vastavalt selles sättes ette nähtud tingimustele, ning seda tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.

Kohtukulud

39 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta artikli 38 lõiget 9 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis ei anna ettevõtjale, kes on lõplikult süüdi mõistetud mõnes selle direktiivi artikli 38 lõikes 4 nimetatud süüteos ja kelle suhtes kehtib sel põhjusel seadusest tulenev keeld osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses, võimalust esitada tõendeid selle kohta, et ta on võtnud oma usaldusväärsuse taastamiseks parandusmeetmeid.**

2. **Direktiivi 2014/23 artikli 38 lõikeid 9 ja 10 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui ettevõtja võetud parandusmeetmete sobivuse kontrollimine on pandud kohtutele, tingimusel et selleks kehtestatud riigisisene kord vastab kõigile selle direktiivi artikli 38 lõikes 9 sätestatud nõuetele, ja kui kohaldatav menetlus on kooskõlas lepingute sõlmimise menetluses ette nähtud tähtaegadega. Lisaks tuleb direktiivi 2014/23 artikli 38 lõiget 9 tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis võimaldavad kohtuasutustel jätta pärast isiku suhtes kriminaalasjas tehtud süüdimõistva otsuse tegemist kohaldamata seadusest tuleneva keelu osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetlustes, kustutada sellise keelu või jätta karistusandmed karistusregistrisse kandmata, tingimusel et sellised kohtulikud menetlused vastavad tõepoolest selle korraga taotletavale eesmärgile ning eelkõige võimaldavad seega, et selle ettevõtja jaoks, kes soovib osaleda kontsessioonilepingute sõlmimise menetluses, kaotatakse mõistliku aja jooksul tema suhtes kehtiv keeld, võttes arvesse ainuüksi selle ettevõtja viidatud parandusmeetmete sobivust sel alusel, mida pädev kohus on hinnanud vastavalt selles sättes ette nähtud tingimustele, ning seda tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.**

Allkirjad